2458 ـ تفاوت میان منی و مذی

سوال

گاهی اوقات وقتی از خواب بیدار می‌شوم احساس نوعی خیسی در لباس زیر خودم می‌کنم. امیدوارم فکر نکنید در خواب دچار احتلام یا شب ادراری شده‌ام، زیرا معمولا پس از بیدار شدن از خواب ماده چسبنده‌ی مَذی از من خارج می‌شود و بیشتر اوقات لباس زیر و شلوارم را به همین خاطر می‌شویم. پیش‌تر در یکی از کتاب‌ها خواندم که اگر این ماده حاوی اسپرم نباشد و مذیِ تنها باشد غسل واجب نیست و تنها وضو برای نماز کافی است. اگر اینطور است با لباس‌هایم باید چکار کنم؟ همینطور متوجه شدم که این مایع گاه در شرایط نامناسبی از من خارج می‌شود با وجود آنکه همیشه سعی می‌کنم از جاهایی که باعث تحریک و ترشح مذی می‌شود دوری کنم.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

تفاوت اول: در صفات این دو:

منی مرد مایع غلیظ سفید رنگی است و در مورد زنان، مایع زرد نگ رقیقی است.

اصل در رابطه با چگونگیِ این دو مایع، حدیثی است که ام سُلَیم رضی الله عنها روایت کرده که گفت: از پیامبر درباره‌ی زن پرسیدم که در خواب مانند آنچه مردان می‌بینند (خواب‌های جنسی) او نیز می‌بیند. پیامبر فرمود: اگر زن چنین [خوابی] دید باید غسل کند. ام سلیم در حالی که شرم می‌کرد، پرسید: آیا چنین چیزی ممکن است؟ پیامبر فرمود: آری؛ پس شباهت [کودک به مادر] از کجا می‌آید؟ آب مرد غلیظ و سفید است و آب زن زرد و رقیق؛ هرکدام غالب شود یا پیشی گیرد شباهت مال آن می‌شود متفق علیه و این لفظ مسلم است (۳۶۳).

امام نووی در شرح صحیح مسلم (۳/ ۲۲۲) درباره‌ی این سخن پیامبر که آب مرد غلیظ و سفید است و آب زن زرد و رقیق می‌گوید: «این اصلی است بزرگ درباره‌ی بیان صفت منی، و این شکل منی در حالت عادی و سلامتی است. علما می‌گویند: منی مرد در حال سلامتی سفید و غلیظ است که با فشار و چند بار پشت سر هم خارج می‌شود و با خروج آن حالت لذت و شهوت به او دست می‌دهد و پس از آن حالت سستی و آرامش به او دست می‌دهد و بوی آن مانند بوی ثمره‌ی

درخت نر خرما یا بویی شبیه به خمیر است... [و شاید رنگ منی به دلایلی تغییر یابد از جمله آنکه] ...بیمار شود و منی او رقیق و زرد رنگ شود یا آنکه کیسه‌ی منی شل شود و منی وی بدون لذت و شهوت از او خارج گردد یا به علت زیاده‌روی در رابطه‌ی زناشویی منی‌اش مانند آبِ گوشت سرخ رنگ شود و یا حتی خون خالص از وی خارج شود... ویژگی‌های منی سه چیز است: نخست آنکه با شهوت خارج می‌شود و پس از خروج حالت سستی به انسان دست می‌ٔهد. دوم آنکه بوی آن شبیه بوی خوشه نر خرما است، چنانکه گذشت. سوم آنکه خروج آن به صورت چند جهش رخ می‌دهد. هر یک از این سه ویژگی برای اثبات منی بودن مایع کافی است و لازم نیست هر سه نشانه با هم باشد. اما اگر هیچ یک از این سه نشانه وجود نداشته باشد، بر اساس ظن غالب آن مایع را منی نخواهیم دانست. این درباره‌ی منی مرد بود؛ منی زن اما زرد و رقیق است و شاید به سبب قوی بودنش سفید باشد. منی زن در هنگام خارج شدن دو نشانه دارد: یکی اینکه بویش مانند بوی منی مرد است و دوم لذت بردن و سستی پس از خروجِ آن.

اما مذی آب بی‌رنگ لزجی است که هنگام فکر کردن به عمل جنسی یا اراده‌ی آن خارج می‌شود. خروج آن همراه شهوت نیست و مانند منی با فشار خارج نمی‌شود و پس از آن احساس سستی ایجاد نمی‌شود. مرد و زن هر دو مذی ترشح می‌کنند اما مذی زنان بیشتر است، چنانکه امام نووی در شرح مسلم (۳/ ۲۱۳) می‌گوید.

تفاوت دوم: حکم خروج این دو:

منی باعث وجوب غسل می‌شود؛ فرقی نمی‌کند خروج آن در بیداری به واسطه‌ی جماع یا چیز دیگری باشد، یا در خواب به واسطه‌ی احتلام.

اما مذی فقط باعث واجب شدن وضو می‌شود و دلیل آن حدیث علی بن ابی طالب رضی الله عنه است که گفت: من مردی بودم که بسیار مذی از من خارج می‌شد. به مقداد گفتم تا [در این باره] از رسول الله سوال کند. وی از ایشان پرسید؛ ایشان فرمودند: باید وضو بگیرد متفق علیه و این لفظ بخاری است. ابن قدامه در مغنی (۱/ ۱۶۸) می‌گوید: ابن منذر می‌گوید: اهل علم بر این اجماع نموده‌اند که خروج مدفوع از پشت و ادرار از ذکر مرد و جلوی زن و خروج مذی و خروج باد از پشت، حَدَث هست و باعث باطل شدن وضو می‌شود.

تفاوت سوم: حکم این دو از نظر پاکی و نجاست:

منی بر اساس قول راجح از اقوال علما، پاک است به دلیل روایت عائشه رضی الله عنها که گفت: رسول الله منی را [از لباس خود] می‌شست سپس با همان لباس به نماز می‌رفت و من اثر شستن را بر روی آن می‌دیدم. متفق علیه. و در روایتی نزد مسلم آمده که ام المومنین گفت: من منی [خشک شده] را از لباس رسول الله پاک می‌خراشیدم و در لفظ دیگر: آن را

که خشک شده بود از لباس ایشان با ناخن پاک می‌کردم.

حتی ثابت شده که پیامبر منی را که هنوز مرطوب بود نمی‌شست و تنها با تکه چوب یا چیزی دیگر، آن را از لباسش پاک می‌کرد، چنانکه امام احمد در مسند خود (۶/ ۲۴۳) از عائشه رضی الله عنها روایت کرده: رسول الله منی را با ریشه‌ی اِذخر از لباس خود پاک می‌کرد سپس با آن نماز می‌خواند یا آن را که خشک شده بود از لباس خود می‌کند و می‌تراشید و با آن نماز می‌خواند. ابن خزیمه این روایت را در صحیح خود آورده و شیخ آلبانی در إرواء الغلیل (۱/ ۱۹۷) آن را حسن دانسته است.

اما مذی به دلیل حدیث علی که پیش‌تر گذشت، نجس است. در برخی طرق این حدیث آمده که پیامبر دستور داد آلت تناسلی و بیضه‌ها را بشوید و وضو بگیرد، چنانکه ابوعوانه در مستخرج خود تخریج نموده و ابن حجر در تلخیص گفته است: این سند ایرادی ندارد. بنابراین آن نجس است و شستن ذکر و بیضه‌ها واجب است و وضو را باطل می‌کند.

حکم لباسی که منی و مذی به آن رسیده باشد:

بر اساس رای به پاک بودن منی، اگر منی به لباس برسد آن را نجس نمی‌کند و اگر انسان با آن لباس نماز بخواند اشکالی ندارد. ابن قدامه در المغنی (۱/ ۷۶۳) می‌گوید: هرچند رای به پاک بدن آن می‌دهیم پاک کردن آن را از لباس مستحب است و اگر بدون پاک کردن آن نماز بخواند اشکالی ندارد.

اما در مورد مذی، به سبب مشقت، پاشیدن آن روی آن کافی است [و نیاز به شستن لباس ندارد] به دلیل حدیث ابوداود از سهل بن حنیف که گفت: به سبب مذی دچار مشکل و زحمت شده بودم و بسیار غسل می‌دادم. از رسول الله درباره‌ی آن پرسیدم؛ فرمود: برایت کافی است که وضو بگیری گفتم: ای رسول خداوند، با لباسم که آلوده‌ی آن شده چه کنم؟ فرمود: کافی است که یک مچ آب برداری و و بر هر جا که می‌بینی (یعنی گمان می‌کنی) به آنجا رسیده بپاشی. ترمذی این حدیث را روایت کرده و گفته است: این حدیثی حسن و صحیح است که جز از روایت محمد بن اسحاق نمی‌شناسیم.

نویسنده‌ی تحفة الأحوذی (۱/ ۳۷۳) می‌گوید: به این حدیث استدلال می‌شود که اگر لباس آلوده‌ی مذی شد کافی است بر آن آب پاشیده شود و شستنش لازم نیست.

والله اعلم.